

Ärende p 62

Verksamhetsplan 2019

Missiv: Lärarhögskolans verksamhetsplan 2019

Bakgrund

Fakulteternas, Lärarhögskolans, universitetsförvaltningens och universitetsbibliotekets verksamhetsplaner ska revideras för 2019.

I föreliggande reviderade verksamhetsplan ingår: 1) Lärarhögskolans delmål (markerade med LH) och 2) obligatoriska universitetsgemensamma delmål. Umeå universitets obligatoriska delmål gäller för perioden 2018-2020.

Beredning

Ärendet bereds av Lärarhögskolans ledningsgrupp. En utförlig remissomgång till institutioner, programråd och forskningskommitté av verksamhetsplanen genomfördes hösten 2017 inför fastställande av 2018 års verksamhetsplan. Då denna verksamhetsplan endast innehåller mindre förändringar i relation till 2018 års verksamhetsplan har ingen remissomgång genomförts inför 2019.

Förslag till beslut

Lärarhögskolans styrelse beslutar att:

- fastställa förslaget.

Bilagor:

Bilaga 62 B: Verksamhetsplan 2019

UMEÅ UNIVERSITET

Verksamhetsplan för Lärarhögskolan

för 2019

FASTSTÄLLD AV LÄRARHÖGSKOLANS STYRELSE 2018-10-25

UMEÅ UNIVERSITET

Verksamhetsplan Lärarhögskolan 2019

Nedan presenteras – under rubrikerna utbildning, forskning, samverkan och ett universitet som gör det möjligt – först Lärarhögskolans (LH) egna delmål och sedan de obligatoriska universitetsgemensamma delmålen.

Utbildning för gränslös kunskap

Delmål LH: Umeå universitet har ett brett programutbud inom lärarutbildningsområdet med flera vägar till läraryrket och som nyttjar hela universitetets bredd.

Analys:

Med anledning av den regionala och nationella lärarbristen inom i stort sett alla ämnen och inriktningar är en huvudsaklig uppgift för Lärarhögskolan under den närmaste perioden att utbilda så många lärare som möjligt och skapa möjligheter för fler att genomföra en lärarutbildning.

Umeå universitet har examenstillstånd för samtliga lärarutbildningsinriktningar, dvs. förskollärare, grundlärare, ämneslärare, yrkeslärare. Därutöver utbildas specialpedagoger och speciallärare samt studie- och yrkesvägledare. Ämneslärarprogrammet är mycket brett och i det närmaste samtliga av grund- och gymnasieskolans vanligaste ämnen (utom teknik) går att läsa inom ramen för utbildningen. Sedan 2013 har Umeå universitet nationellt ansvar för lärarutbildning i samiska och från 2016 nationellt ansvar för lärarutbildning i meänkieli som båda är nationellt erkända minoritetsspråk. Umeå universitet är nationell samordnare för Validering av lärarutbildning (VAL) och sedan 2018 nationell samordnare för Fler vägar in, som ska skapa och utforma möjligheter för fler grupper att påbörja en lärarutbildning.

I Lärarhögskolans uppdrag ingår att nyttja hela universitetets kompetens och kunskap i Umeå universitets lärarprogram i den mån det är möjligt och ändamålsenligt. Umeå universitet är det enda fullbreddsuniversitetet i den norra regionen. Inom ett sådant universitet finns goda förutsättningar för att ge lärarutbildning inom en stor variation av ämnen och examensinriktningar, förutsatt att respektive ämne/område har en adekvat forskningsbas/konstnärlig grund och att professionsanknytningen kan garanteras.

Den utbildningsvetenskapliga forskningsmiljön vid Umeå universitet är omfattande och stark inom en rad områden, vilket ger goda förutsättningar för att ge en högkvalitativ lärarutbildning. Gedigna satsningar på utbildningsvetenskaplig forskning har gjorts vid Umeå universitet under den senaste tioårsperioden, bland annat den omfattande "Forsknings- och kompetenssatsningen 2009-2016". Som beskrivs närmare under delmål för forskning behöver dock lärosätet fortsätta att satsa på att utvidga och förstärka de utbildningsvetenskapliga forskningsmiljöerna för att stå sig väl inför framtiden samt satsa på forskarutbildning för att säkra kompetensförsörjningen.

Målsättningen för de närmaste åren är att behålla och utveckla denna bredd i utbildningsutbudet under förutsättning att kvaliteten kan garanteras och ekonomiskt hållbara modeller för att ge utbildningen kan åstadkommas. Att ha en så bred lärarutbildning som möjligt är också ett sätt för Umeå universitet att ta ett reellt regionalt ansvar. Vid åtminstone ett lärosäte i den norra regionen ska lärarutbildning kunna ges inom en vid variation av ämnen och examensinriktningar, för att säkra försörjningen av lärare.

UMEÅ UNIVERSITET

För studerande som redan läst ämnen erbjuds idag tre varianter av den kompletterande pedagogiska utbildningen, en med halvfarts studietakt och två med förhöjd studietakt (varav en för disputerade inom matematik, teknik och naturvetenskapliga ämnen). Möjligheten att ge en kompletterande pedagogisk utbildning, på helfart har utretts under 2018 och mynnat ut i ett förslag till en ny kompletterande pedagogisk utbildning som kan läsas antingen på halvfart eller helfart och som gör det möjligt för studenter att växla upp och ned i studietakt beroende på behov. En sådan variant skulle även fungera väl för studerande bland annat med en bakgrund inom specialidrott. Eftersom Umeå universitet är riksidrottsuniversitet ingår det i uppdraget att lärosätet ska kunna utbilda specialidrottslärare. Målsättningen är att en ny mer flexibel variant av den kompletterande pedagogiska utbildningen ska utvecklas till hösten 2020. Utbildningen ska ges på distans med studieträffar i Umeå.

Ett flertal av Umeå universitets programutbildningar ges på distans: exempelvis specialpedagogprogrammet och speciallärarprogrammen, studie- och yrkesvägledarprogrammet samt yrkeslärarprogrammet. Även den kompletterande pedagogiska utbildningen (KPU) kan läsas distansanpassat, liksom ämnena slöjd, bild, musik, samiska och hem- och konsumentkunskap. Förskollärarprogrammet ges decentraliserat (Örnsköldsvik 2018-2020, tidigare Skellefteå 2013-2016). Under 2018 har möjligheterna att ge ytterligare lärarutbildningar flexibelt och/eller arbetsintegrerat utretts. En grupp bestående av representanter från Umeå universitet och Region Västerbotten har under hösten 2018 utarbetat en strategi för flexibel och/eller arbetsintegrerad utbildning. Målsättningen inför 2020 är att kunna erbjuda ytterligare programutbildningar flexibelt och/eller arbetsintegrerat. Redan 2019 är målsättningen att inom Fler vägar in kunna erbjuda ett flertal fristående utbildningsvetenskapliga kärnkurser (UVK) flexibelt som sedan kan valideras in för studerande som väljer att gå vidare och söka en lärarutbildning eller att fortsätta sina studier inom VAL.

Muntlig och skriftlig kommunikation, men också utveckling av elevers språkliga förmåga, utgör en central del av läraryrket. Undersökningar visar att särskilda satsningar på att stärka studenters skrivförmåga under den inledande utbildningstiden får effekter för kvarhållning av studenter inom program, dvs. färre avhopp. Utvecklad språkförmåga är också ytterst en demokratifråga och därigenom central för hela samhället. Under 2018 har arbeten genomförts för att stärka studenters skrivförmåga och vetenskapliga progression bland annat i grundlärarprogrammet. I ämneslärarprogrammet har en sceaning av skriftlig förmåga genomförts av alla nyantagna ämneslärarstudenter i ett samarbete mellan Pedagogiska institutionen och Umeå universitets språkverkstad i den första inledande programkursen för ämneslärare med goda resultat. Lärarhögskolan föreslår att detta projekt fortsätter och fördjupas under 2019. Av denna anledning föreslås en särskild satsning på ett pilotprojekt inom ämneslärarprogrammet för att stärka studerandes skrivförmåga inom utbildningsvetenskaplig kärna (UVK), framförallt inom UVK 1. Förhoppningen är att de modeller som utvecklas ska få en överspridning där goda erfarenheter delges mellan program och programkurser.

Strategier:

- utveckla en flexibel variant av den kompletterande pedagogiska utbildningen så att studerande kan växla studietakt mellan helfart och halvfart,
- i dialog med regionen utforma flexibla och/eller arbetsintegrerade möjligheter till lärarutbildning,

UMEÅ UNIVERSITET

- utveckla strategier för att utbilda fler lärare i samiska språk och meänkieli. Strategierna bör inkludera former för kursgivning och distribution. I arbetet ingår också att samarbeta med andra lärosäten med nationellt ansvar för minoritetsspråk,
- utveckla UVK-kurser som ges flexibelt på distans inom ramen Fler vägar in,
- särskild satsning på att förstärka studerandes skrivförmåga i ämneslärarprogrammet (framförallt i UVK 1) genom pilotprojekt,
- utarbeta en samlad strategi för marknadsföring och informationsinsatser inklusive eventuell uppsökande verksamhet.

För övriga utvecklingsprojekt inom ramen för Umeå universitets lärarprogram, specialpedagog- och speciallärarprogram samt studie- och yrkesvägledarprogram se Uppföljnings- och åtgärdsplan för 2020 (som fastställs av Lärarhögskolans styrelse i december 2018).

Uppföljningskriterier

- UVK-kurser ges fristående under 2019,
- flexibel variant av KPU startar hösten 2020,
- flexibel och/eller arbetsintegrerad lärarutbildning startar hösten 2020,
- strategier har upprättats för lärarutbildning i samiska och meänkieliä,
- uppföljning av marknadsförings- och informationsinsatsernas effekt,
- att pilotprojekt om att stärka studerandes skrivförmåga genomförts.

Delmål LH: Lärarhögskolan har utvecklat modeller för fortbildning på avancerad nivå som svarar mot det behov som finns i regionen och nationellt

Analys:

I Lärarhögskolans fristående kursutbud ingår fortbildningskurser för lärare med tydlig relevans för skola och studie- och yrkesvägledning, programidentiska kurser och kurser som kompletterar en befintlig lärarexamen mot ytterligare ett verksamhetsområde samt handledarutbildningar för skolans lärare. Utbudet är i huvudsak distansbaserat, så att så många lärare som möjligt kan ta del av utbudet även om de befinner sig i yrkesverksamhet på en annan ort. Utöver detta bedriver Umeå universitet en avsevärd fortbildningsverksamhet inom ramen för VAL (Vidareutbildning av lärare), där lärosätet även är nationell samordnare. Umeå universitet medverkar även i ULV (Utländska lärares vidareutbildning) samt ger utbildning inom Snabbspåret (med en första start våren 2017, 40 studenter). Umeå universitet är också aktivt inom Lärarlyftet, med utveckling av kurser och kursgivning för redan verksamma lärare.

Inte minst fortbildning på avancerad nivå bör stärkas och utvecklas för att i framtiden kunna fungera som nationella professionsprogram i linje med Skolkommissionens slutbetänkande "Samling för skolan" (U2017/1967/S). Ett exempel på en sådan fortbildning som utvecklats i dialog med skolhuvudmannen är en magisterutbildning för erfarna lärare inom huvudområdet pedagogisk yrkesverksamhet med fokus på den praktiktäna skolforskningens roll i skolan. Utbildningen, som består av 8 nationellt sökbara kurser på distans, startade hösten 2016 med 37 antagna och studierna bedrivs med utgångspunkt i lärarnas egna frågor. Kurser och utbildning på avancerad nivå tryggar också möjligheten för vissa grupper av lärare att bli behöriga till forskarutbildning.

Strategier:

- skapa en organisatorisk struktur för avancerad nivå,

UMEÅ UNIVERSITET

- samordna kursgivningen på avancerad nivå,
- sammanhållen marknadsföring för avancerad nivå.

Uppföljningskriterier:

- att en strategi för samordning, strukturering och marknadsföring av kursutbudet på avancerad nivå, har utarbetats.

Delmål LH: Hög kvalitet i den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inbegripet pågående försöksverksamhet med övningsskolor 2018-2020

Analys:

Den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) är en central del i utbildningen till lärare och förskollärare. Under VFU-perioderna tränar studenterna att planera, genomföra och utvärdera undervisning. Att pröva och följa upp elevernas kunskapsutveckling samt att sätta betyg är också centralt innehåll där studenterna ökar graden av självständighet under VFU-perioderna. Andra viktiga delar i VFU:n är att auskultera hos erfarna lärare, att lära sig att samarbeta med kollegor, att sätta sig in i skolans organisation och arbetssätt samt att lära känna undervisningslokaler och dess material.

Uppföljningar har visat att en översyn krävs för att säkra hög kvalitet av VFU. I denna analys ska progression, stöddokument, bedömningsunderlag, betygskriterier, dess längd och placering i utbildningen bland annat ingå. Dessutom bör system för praktikplacering samt samarbetet med olika aktörer intern och externt ses över. Översynen görs i dialog med respektive programråd, studenter och representanter för skolhuvudmännen.

Försöksverksamheten med övningsskolor och övningsförskolor handläggs i särskild ordning där en projektorganisation skapas med tillhörande projektplan och tidplan.

Strategier:

- översyn av VFU-perioders längd och placering i tid under respektive utbildning,
- översyn av VFU-periodernas innehåll beträffande ämnen, åldersgrupper, stadier och skolformer,
- översyn och analys av betygssättning av VFU
- översyn av gällande stöddokument, VFU-besök, trepartssamtal, bedömningsunderlag, kontaktvägar och ansvarsfördelning mellan kursansvarig, besökande universitetslärare och handledare,
- översyn av befintlig handledarutbildning del 1 7,5 hp,
- översyn och revidering av VFU-avtal i dialog med regionen,
- fortsatt utveckling av försöksverksamheten med övningsskolor och övningsförskolor.

Uppföljningskriterier:

- en genomgång har gjorts av VFU-perioders längd och placering i tid under respektive utbildning tillika VFU-periodernas innehåll beträffande ämnen, åldersgrupper, stadier och skolformer,
- riktlinjer har skapats för betygssättning av VFU (U, G, VG),
- riktlinjer har reviderats gällande stöddokument, VFU-besök, trepartssamtal, bedömningsunderlag, kontaktvägar och ansvarsfördelning mellan kursansvarig, besökande universitetslärare och handledare,
- VFU-avtalet har reviderats inför 2020,

UMEÅ UNIVERSITET

- handledarutbildning del 2 har utvecklats som en kompetensutveckling/fortbildning för redan handledarutbildade lärare, del 1.

Delmål LH: Stärka examensarbetenas professionsanknytning

Analys:

För att stödja forskning knuten till verksamhetsutveckling avser Lärarhögskolan under 2019 att avsätta extra resurser för praktiktäna forskningsprojekt som knyter examensarbeten till sig inom ramen för försöksverksamheten med praktiktäna forskning.

Strategier:

- pilotprojekt med riktade medel till ansvariga för forskning kopplat till verksamhetsutveckling, som är intresserade av att knyta examensarbeten till sig inom ramen för Försöksverksamhet med praktiktäna forskning (ULF).

Uppföljningskriterier:

- att ett eller flera sådana pilotprojekt har genomförts.

Universitetsgemensamt delmål 2.1: Fortsatt implementering av universitetets kvalitetssystem för utbildning säkerställer ökad genomströmning och bidrar till breddat deltagande (2018-2020)

Analys:

Umeå universitet har inrättat ett kvalitetssystem för undervisning på grund- och avancerad nivå. Systemet innefattar från 2019 även uppföljning av forskarutbildning.

Strategier:

- utarbetande av systematisk struktur för uppföljning av avhopp, studieuppehåll och studieavbrott,
- uppdaterade matriser med FSR i förhållande till examensmål finns för samtliga program,

Uppföljning:

- se ovan.

Universitetsgemensamt delmål 2.2: Studenter på samtliga nivåer får internationella perspektiv i sin utbildning (2018-2020)

Analys:

Den ökade globaliseringen och det alltmer mångkulturella samhället ställer krav på en medveten internationalisering av alla utbildningar. Detta gäller inte minst lärarutbildningarna som ska

UMEÅ UNIVERSITET

förbereda sina studenter för ett yrkesliv där kulturmöten är vardag och interkulturell kompetens ett måste.

Att internationaliseringen inom lärarutbildningen behöver öka har konstaterats i flera rapporter. Där vissa utbildningar, som t ex handels- eller socionomutbildningar, uppnår närmare 50 procent utresande studenter, ligger lärarutbildningen i Sverige på omkring 3 procent utresande studenter. Orsakerna till den låga graden av mobilitet är många, där några av de främsta är utbildningens tvärvetenskapliga karaktär, då ”motsvarande” innehåll i en strikt mening inte alltid går att finna i andra länders lärarutbildningar. En annan anledning är bristen på valbara kurser, som präglar många program.

Möjligheter att genomföra verksamhetsförlagd utbildning i ett annat land än Sverige finns redan i dag. Det går även att genomföra delar av ämnes-/inriktningsstudier i ett annat land i Sverige, dock inte alltid på termins- och/eller årsbasis. För att öka det internationella utbytet genomför Lärarhögskolan ett arbete med identifiering av mobilitetsfönster för alla program så att alla studenter som vill ska kunna genomföra minst en termins studier vid ett lärosäte i ett annat land än Sverige. Vidare har förutsättningar för att genomföra studier vid lärosäten i andra länder än Sverige stärkas genom bidrag till utresande studenter.

Även andelen inresande studenter behöver öka. Inom Lärarhögskolans fristående kursutbud prioriteras kurser för inresande studenter. Fler sådana kurser behöver utvecklas.

Något som bör påpekas är dock att internationalisering handlar om mer än bara inresande och utresande studerande. Internationalisering kan också ske på hemmaplan genom perspektiv/innehåll i utbildningar, kurslitteratur, gemensamma kurser med lärarutbildningar i andra länder, medverkan av gästlärare, möte med internationella studenter, samarbetet via nätet med studentgrupper i andra länder, osv. Även dessa aspekter bör utvecklas i respektive utbildning. Under 2019 ligger dock det huvudsakliga fokuset på att färdigställa arbetet med mobilitetsfönster.

Lärarhögskolan har under en längre period koncentrerat sin internationella verksamhet till 5 partnersuniversitet (Strandmillis University College, University of Wisconsin-Whitewater, La Trobe University, University of Sydney och Universitetet i Tromsø) för att förstärka och fokusera det internationella utbytet. Systemet med partneruniversitet behöver dock ses över med avseende på mängd och antal. Ska partneruniversiteten vara fler, färre, andra i framtiden för att bättre svara mot studerandes behov av stimulerande internationella lärmiljöer? Detta bör utredas liksom möjligheten att i högre utsträcknings samarbeta med universitet i norden, särskilt Åbo Akademi.

Strategier:

- skapa mobilitetsfönster för samtliga program,
- erbjuda internationellt utbytbara kurser,
- samverka med internationella partneruniversitet för att öka utbytet av både studenter och universitetslärare,
- översyn av nuvarande partneruniversitet med målet att kunna erbjuda så stimulerande och attraktiva internationella lärmiljöer som möjligt för Umeå universitets lärarprogram.

Uppföljningskriterier:

- att mobilitetsfönster har skapats för samtliga program 2019,
- antalet internationellt utbytbara kurser har utökats,
- att en plan för strategiska partneruniversitet utarbetats.

UMEÅ UNIVERSITET

Forskning som spränger gränser

Delmål LH: Vid Umeå universitet bedrivs omfattande utbildningsvetenskaplig forskning av hög kvalitet.

Analys:

Trots omfattande och mycket positiva satsningar på utbildningsvetenskaplig forskning vid Umeå universitet så har forskningen och forskarutbildningen inom området lokalt och nationellt ännu relativt små permanenta resurser sett i relation till grundutbildningens omfattning och sett i relation till att utbildning på olika nivåer är en av samhällets absolut största verksamheter. Fakulteternas finansiering av utbildningsvetenskap och Lärarhögskolans löpande forskningsbudget är långt ifrån tillräcklig för att finansiera all utbildningsvetenskaplig forskning vid Umeå universitet, där den stora tillfälliga forsknings- och kompetenssatsningen från universitetsstyrelsen avslutas 2016. Sammantaget måste därför arbetet med att öka interna och externa forskningsanslag fortgå. Samtidigt räcker det på grund av rekryteringssvårigheter ibland inte med att tillföra mer medel, tydliga rekryteringsstrategier behöver även utvecklas.

Inom utbildningsvetenskap finns nationellt en del starka forskningsområden, flera områden befinner sig fortfarande i ett uppbyggnadsskede och det finns även viktiga områden där forskning väsentligen saknas. Detta är problematiskt dels eftersom utbildningsvetenskaplig forskning behövs som stöd för att utveckla undervisningspraktiken vid skola/högskola och dels eftersom grundutbildningen vid Umeå universitet ska vara vetenskapligt baserad. Även de utbildningsvetenskapliga forskningsområden som är relativt starka vid Umeå universitet (och nationellt) är i realiteten förhållandevis små jämfört med många forskningsområden utanför utbildningsvetenskap. Det medför att anslagen till områdena är relativt få och därför kan tillgång till ekonomiska resurser variera mycket även på kort sikt, vilket i kombination med ovan nämnda rekryteringssvårigheter försvårar långsiktig planering. Vetenskapsrådet avsätter endast 4% av sina anslag till utbildningsvetenskap och de övriga externa finansiärerna totalt sett betydligt mindre, trots att utbildningssektorn både har stora utvecklingsbehov och till sin omfattning är i paritet med områden som vård, teknik och naturvetenskap där forskningssatsningarna är mångdubbelt större. Problemet förstärks av att de utbildningsvetenskapliga anslagen från Vetenskapsrådet, som är den huvudsakliga externa finansiären av utbildningsvetenskaplig forskning, i och för sig är stora men de är mycket få till antalet. Flexibilitet och långsiktighet i planering för personella och ekonomiska resurser är därför särskilt viktigt inom utbildningsvetenskap.

Den reviderade organisation för Lärarhögskolan som infördes 2012 medför att Lärarhögskolan bättre kan arbeta universitetsövergripande i samarbete med fakulteterna kring utveckling av forskningsmiljöer inom utbildningsvetenskap och kompetensförsörjning i relation till Lärarhögskolans program. Då Lärarhögskolan inte har egna anställda inom kärnverksamheten är de begränsade till att erbjuda fakulteter och institutioner ekonomiskt stöd genom riktade satsningar. För att nå långsiktighet, flexibilitet och utökade forskningsresurser är det viktigt att Lärarhögskolans forskningssatsningar diskuteras samt samplaneras och synkroniseras med fakulteternas/institutionernas strategier och finansiella resurser. Att fakultetsledningarna ingår i Lärarhögskolans styrelse är en styrka i detta avseende.

Strategier:

I syfte att bredda basen för utbildningsvetenskaplig forskning riktas stöden brett mot forskare såväl inom som utom områdena pedagogik, pedagogiskt arbete och ämnesdidaktik samt mot forskning om utbildning, undervisning och lärande relaterat till samhällets och individens behov:

UMEÅ UNIVERSITET

- omfattande satsningar på forskarutbildning (se även delmål nedan),
- sökbara kvalitets- och prestationsbaserade anslag för forskningstid,
- identifiering av angelägna forskningsområden och utvecklingsområden med central betydelse för framtiden samt erbjudande av anslag till dessa,
- riktade satsningar som beaktar de specifika behov och möjligheter som identifieras dels av Lärarhögskolans utvärderingar och dels av institutioner och fakulteter,
- sökbara internationaliseringsmedel,
- initieringsanslag för att stimulera nydanande forskning och risktagande (se även delmål nedan).

Uppföljningskriterier:

- utvärderingar av forskningsområden, bl.a. via publikationer (med för utbildningsvetenskap lämplig bibliometri) och externa anslag,
- att via LH:s uppföljningssystem bedöma om finansiering använts på avsett sätt och nått avsedda resultat,
- kompetensförsörjning inom grundutbildningen och forskarutbildningen, av utbildningsvetenskaplig forskning som bedrivs av forskare från andra områden än de utbildningsvetenskapliga,

Delmål LH: Möjligheter till risktagande och nydanande forskning

Analys:

Ett problem med prestationsbaserade forskningsfinansieringssystem är att de kan vara konserverande i meningen att de premierar höga publikationsnivåer som i sin tur åtminstone kortsiktigt taktiskt kan främjas av att forskare fortsätter i samma spår som tidigare. Eftersom Lärarhögskolans individuella anslag till forskningstid baseras delvis på publikationsprestation behöver denna problematik beaktas. Finansieringen ska därför så långt som möjligt genomsyras av långsiktighet, dels vad gäller identifiering av lämpliga finansieringsformer i samråd med fakulteter/institutioner och dels i meningen att finansieringen är av tillräcklig omfattning för att tillåta såväl de tillfälliga motgångar som risktagande kan innebära som det omfattande arbete som ofta behövs för att bygga upp nydanande forskning. En del i Lärarhögskolans stöd till nydanande forskning är även den breda ansatsen och internationaliseringsstödet som nämns i delmålet ovan, vilket kan främja ny tvärvetenskaplig och/eller internationell samverkan.

Hänsyn behöver även tas till forskningens genomslag i utbildningspraktiken, då både behov och potential finns för nydanande vidareutveckling av den utbildningsvetenskapliga forskningens roll som bas för verksamhetsutveckling inom skola och högskola samt att forskningsresultat bättre kan vidareutvecklas till kunskap som är direkt användbar för lärare och andra utbildningsaktörer (se nästa delmål nedan).

Strategier:

- långsiktig planering i samverkan med institutioner och fakulteter med avseende på rekrytering och forskningsinriktning,
- långsiktigt ekonomiskt stöd till angelägna forskningsmiljöer,
- en bred syn på utbildningsvetenskap som inbjuder till ny tvärvetenskaplig samverkan,
- internationaliseringsstöd som främjar influenser utifrån,
- initieringsanslag för att stimulera nydanande forskning och risktagande.

UMEÅ UNIVERSITET

Uppföljningskriterier:

Det är svårt att på ett någorlunda enkelt sätt mäta om forskning är nydanande. Därför föreslås följande indirekta uppföljningskriterier:

- Undersöka hur fakulteter, institutioner och enskilda forskare ser på möjligheterna till risktagande och nydanande forskning samt hur funktionellt Lärarhögskolans forskningsstöd är i relation till detta,
- att ovanstående utredningar är genomförda.

Delmål LH: Lärarhögskolan har i samverkan med olika aktörer på utbildningsarenan stärkt forskning kopplad till verksamhetsutveckling

Analys:

Detta delmål bygger vidare på de två delmålen ovan, och specificerar en särskild profil som en del av Lärarhögskolans forskningssatsningar. Organiserad utbildning är en av samhällets största verksamheter. Karaktären hos utbildningsvetenskap som forskningsområde i Sverige och internationellt har det senaste decenniet påverkats av att allt större vikt har lagts vid att lärarutbildning, som traditionellt till stora delar varit en professionsbaserad yrkesutbildning, ska bedrivas på vetenskaplig grund. Enligt skollagen ska också all utbildning som bedrivs inom skolan "vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet" (Kap 1 § 5). Detta kan relateras till verksamhetens tilltagande komplexitet och de många utmaningar och problem som skolväsendet konfronteras med och som ställer stora krav på professionella lärare, skolledare och andra yrkesverksamma i skolan. Ett exempel på en sådan komplex utmaning är de skärpta krav på likvärdighet som ställs i skollagen. Det finns därför behov av att vidareutveckla den utbildningsvetenskapliga forskningens roll som bas för verksamhetsutveckling inom skola och högskola. Dessutom kan forskningsresultat bättre och mer systematiskt vidareutvecklas till kunskap som är mer direkt användbar för lärare och andra utbildningsaktörer. Samtidigt har senaste decenniets utbildningsvetenskapliga forskningsöversikter visat på goda utvecklingsmöjligheter. Sammantaget leder detta till ökade behov och möjligheter att i högre utsträckning låta forskningens inriktningar vägledas av skolans behov, utveckla tillämpningsinriktad utbildningsvetenskaplig forskning, samt basera verksamhetsutveckling på forskning.

Lärarhögskolan och de skolhuvudmän som Lärarhögskolan varit i dialog med är positiva till de effekter i form av kvalitetshöjande inslag och nya insikter som uppnås när en anställd delar sin arbetstid mellan skola och universitet. Det har dock visat sig vara svårt att under lång tid behålla personal i sådana kombinationsanställningar, då arbete i två verksamheter vanligtvis är mer ansträngande än att arbeta i en verksamhet. För att åstadkomma en rimlig arbetsituation och på samma gång ge goda förutsättningar för att knyta ihop samverkansarbetet mellan skola och universitet krävs extra resurser. Det system med karriärtjänster (förstelärare eller lektor) för verksamma lärare som sjösatts erbjuder ytterligare möjligheter att samverka genom delade uppdrag. Innehavaren av anställningen lektor ska exempelvis vara forskningsmeriterad (minst licentiatexamen). Samarbete mellan skola och universitet kan ge goda förutsättningar för att höja kvalitén på utvecklings- och forskningsarbete i båda verksamheter men kan utöver detta även stärka den utbildning som bedrivs i respektive verksamhet.

Umeå universitet har 2017 tillsammans med tre andra lärosäten, Uppsala universitet, Göteborgs universitet och Karlstads universitet, fått ett uppdrag från regeringen på praktisknära forskning inom ramen för en försöksverksamhet. Inom ramen för projektet ska aktiviteter och strukturer

UMEÅ UNIVERSITET

utformas som möjliggör samverkan. Uppdraget innebär att planera och genomföra försöksverksamhet med mål att utveckla och pröva olika modeller för långsiktig samverkan mellan universitet och högskolor och huvudmän inom skolväsendet kring praktknära forskning. Satsningen ska bidra till att stärka den vetenskapliga grunden i lärar- och förskollärarytbildningarna samt i skolväsendet. Sammanlagt omfattar satsningen 125 miljoner för perioden 2017-2021. De fyra huvudansvariga lärosätena ska inom ramen för satsningen samarbeta med andra lärosäten och med skolhuvudmän.

Strategier:

- regelbunden och systematisk dialog med skolhuvudmän och andra skolaktörer kring samverkan,
- utlysning av anslag till kombinerade forsknings- och utvecklingsprojekt där Lärarhögskolan finansierar forskning genom projektanslag och skolhuvudman finansierar utvecklingsarbete,
- utlysning av individuella forsknings- och utvecklingsuppdrag som samfinansieras med skolhuvudman, där innehavaren blir en länk mellan universitet och skola genom att ha uppdrag inom bägge verksamheterna,
- arbete med nationell försöksverksamhet med praktknära forskning enligt särskild plan.

Uppföljningskriterier:

- omfattning av projekt och uppdrag,
- utfall i termer av samverkan och resultat inom forskning och verksamhetsutveckling.

Universitetsgemensamt delmål 3.3: Universitetet har en attraktiv utbildning på forskarnivå (2018-2020)

Analys:

Nationellt (och delvis också internationellt) finns ett underskott på tillgänglig kompetens inom utbildningsvetenskap, vilket delvis har att göra med att flera utbildningsvetenskapliga områden är relativt unga och under utveckling. Inom flera områden, t.ex. specialpedagogik, små barns lärande, yrkesdidaktik och inom flera ämnesdidaktiska grenar finns ofta få eller inga behöriga sökande till lärartjänster (inklusive professorer). Umeå universitet och Lärarhögskolan bör fortsätta ansträngningarna att rekrytera nationellt och internationellt, men det har under det senaste decenniet visat sig långt ifrån tillräckligt för att täcka kompetensbehovet varför den sedan ca 15 år omfattande satsningen på forskarutbildning (lokalt och i extern samverkan) måste fortsätta. Lärarhögskolan bedriver sedan 2010 en utbildningsvetenskaplig forskarskola. Forskarskolans verksamhet är öppen för alla forskarstuderande vid Umeå universitet som (oavsett den allmänna studieplanens ämnesområde) har en individuell studieplan med utbildningsvetenskaplig inriktning, och även för doktorander som inte direkt finansieras via Lärarhögskolan. Via forskarskolan får således samtliga studerande inom utbildningsvetenskap tillgång till ett internationellt och nationellt nätverk.

Strategier:

- omfattande delfinansiering av doktorander som riktas till institutioner vid Umeå universitet och till skolhuvudmän i regionen,
- finansiering och organisering av en gemensam forskarutbildningsmiljö där kärnan är gemensamma utbildningsvetenskapliga kurser samt nationella och internationella internat, utlysning av sökbara internationaliseringsmedel för doktorander,

UMEÅ UNIVERSITET

- särskilda satsningar på forskarutbildning inom områden av stor vikt för grundutbildning och där brist på vetenskaplig kompetens föreligger,
- samarbete nationellt med andra lärosäten kring forskarskolor.

Uppföljningskriterier:

- genomströmning i forskarskolan,
- utvärdering av forskarskolans verksamhet inklusive finansiering, kurser, nätverk och internationalisering (se Lärarhögskolan kvalitetsystem),
- utvärdering av intresset från institutioner och skolhuvudmän att ansöka om delfinansiering av doktorander från Lärarhögskolan,
- institutionernas bedömning av forskarskolans funktion med avseende på långsiktig kompetensförsörjning inom grundutbildningen,
- antal sökande per anställning 2018-2020,
- antal doktorander med grundexamen från ett annat lärosäte 2018-2020,
- resultat från avgångsenkät 2018-2020.

Samverkan

Delmål LH: Lärarhögskolan samverkar nationellt och internationellt för att främja och kvalitetssäkra lärarutbildningarna samt för att driva gemensamma frågor.

Analys:

Samverkan mellan olika aktörer spelar stor roll när det gäller att driva utvecklingen inom områden framåt, både när det gäller att utveckla ny kunskap genom forskning men också när det gäller kvalitetssäkring och kvalitetshöjning inom utbildning. En betydande del av Lärarhögskolans samverkansparter finns i den närliggande regionen, så som skolhuvudmän och Region Västerbotten, men även andra lärosäten, både nationellt och internationellt, samt andra statliga myndigheter är viktiga samarbetsparter. För att kunna samarbeta effektivt och funktionellt krävs arenor där dessa parter kan mötas samt en hållbar, ändamålsenlig och effektiv organisation för samverkan. Viktigt är också att delta i de nationella och ibland internationella nätverk som finns för olika lärarprogram inklusive specialpedagog- och speciallärarprogram och studie- och yrkesvägledarprogrammet.

Under 2018 har ett strategiskt samverkansråd bildats med Region Västerbotten för samverkan om partsgemensamma frågor (fortbildning, forsknings- och utvecklingsprojekt, VFU generellt osv). Samarbetsmodellen ska under 2019 följas upp och utvärderas för eventuella justeringar inför kommande års samverkan.

Sedan tidigare finns en strategisk styrgrupp inom ramen för försöksverksamheten med övningsskolor. I styrgruppen ingår representanter för respektive part i försöksverksamheten med övningsskolor. Gruppen har i uppdrag att gemensamt bereda måldokument, avtal och ekonomiska överenskommelser.

Strategier:

- tillsammans med Region Västerbotten följa upp och utvärdera samarbetsmodellen med ett regionalt samverkansråd för partsgemensamma angelägenheter,
- deltagande i nationella och internationella nätverk.

UMEÅ UNIVERSITET

Uppföljningskriterier:

- att en översyn av nuvarande samarbetsmodell med Regionen Västerbotten har genomförts
- deltagande i nationella och internationella nätverk.

Det goda och effektiva universitetet

Delmål LH: Medarbetare vid kansliet känner delaktighet i beredningsarbetet och andra processer som drivs från kansliet.

Analys:

Kansliets kompetens bör tas till vara och användas i ett tidigt skede i de frågor som bereds. Detta är avgörande för att kansliets personal ska kunna genomföra ett professionellt arbete och ge stöd av hög kvalitet. I längden blir detta också mer tidseffektivt eftersom det kan förhindra misstag i beredning och beslut. Delaktighet bidrar till framgång och konkurrenskraft och kan också bidra till god hälsa och högre trivsel.

Strategier:

- beslutsvägarna är klara,
- på kansliet ska informationskanalerna vara väl utvecklade och kända för medarbetarna,
- handlägningsordningar finns och är lätta att följa,
- Lärarhögskolans gemensamma verksamhetsplan är integrerad med kansliets aktivitetsplan,
- kansliets medarbetare ingår i relevanta beredningsgrupper
- en långsiktig strategisk kompetensförsörjningsplan finns för LH:s kansli.

Uppföljningskriterier:

- se ovan.

Delmål LH: Genom en tydlig ansvars- och arbetsfördelning verkar Lärarhögskolans kansli för att ge samtliga involverade i Lärarhögskolans verksamhet ett professionellt, lösningsfokuserat och flexibelt stöd.

Analys:

En tydlig ansvars- och arbetsfördelning minskar riskerna för missförstånd och dubbelarbete, samtidigt som det hjälper medarbetare att prioritera i sina arbetsuppgifter. Detta möjliggör ökad kvalitet i kansliets stödverksamhet och ger även en bättre grund för planering av kompetensutveckling.

Strategier:

- ansvars- och arbetsfördelningen är tydlig och känd såväl inom som utom kansliet (bland annat via arbetsbeskrivningar),
- formerna för överlämnande av arbetsuppgifter är tydliga,
- kommunikation både internt och externt bör intensifieras och tydliggöras,
- den genomförda auditen av Lärarhögskolan har resulterat i en handlingsplan som gör kansliet till en än mer effektiv resurs för verksamheten.

Uppföljningskriterier:

- se ovan.

UMEÅ UNIVERSITET

Delmål LH: Lärarhögskolans kansli har pålitliga och tillfredställande IT-baserade stödsystem som fungerar väl.

Analys:

Kansliets arbete står och faller med de IT-baserade stödsystemen. I dagsläget finns påtagliga brister i dessa system vilket påverkar möjligheten att göra ett effektivt och professionellt arbete. Detta faktum påverkar även arbetsmiljön i en negativ riktning. Översyn av vissa system har redan påbörjats och det är viktigt att kansliet fortsätter att vara aktivt i denna process.

Strategier:

- alla vid kansliet är väl uppdaterade med för sig relevanta system,
- aktörer med expertkunskaper anlitas så att målet kan uppnås.

Uppföljningskriterier:

- se ovan.

Universitetsgemensamt delmål 4.1: Universitetet är en arbetsplats där mångfald ses som en tillgång och där jämställdhet integreras i verksamhetens planering, beslut och genomförande (2018-2020).

Analys:

Ett jämställdhetsperspektiv ska vara integrerat i olika led av beslutsfattande, planering och utförande av Lärarhögskolans verksamheter.

Strategier:

- Samtliga utbildningar innehåller examensmål där studenterna ska visa förmåga att beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i den pedagogiska verksamheten.

Uppföljning:

Se ovan.

Universitetsgemensamt delmål 4.2: Universitetet är en arbetsplats där medarbetarnas och studenternas hälsa är i fokus (2018-2020).

Analys:

Aktiva åtgärder ska vidtas för att Lärarhögskolans fysiska- och psykosociala arbetsmiljö ska vara bra. Det goda resultatet från medarbetarundersökningen avseende Lärarhögskolan ska bibehållas.

Strategier:

- Regelbunden individuell avstämning mellan kanslichef och medarbetare avseende arbetsmiljön.
- Uppföljning av hur medarbetarna nyttjar friskvårdstimme och friskvårdbidrag.

Uppföljning:

Se ovan.